

Реферат на тему: "Поети "розстріляного відродження""

Тематично-літературні реферати

Реферат на тему:

Поети

"розстріляного відродження".

Доля української літератури – доля України. Важко знайти у світовій історії аналогію, щоб жива мова, мова великого народу систематично заборонялася й переслідувалася спеціальними державними вердиктами й актами. Цей геноцид тривав століттями.

За останні триста з гаком років українська література, перебуваючи в колоніальному становищі, не могла розвиватися на всю силу генетично закладених у ній можливостей; спираючись на невмирущі скарби народної творчості, постійно дбаючи про самозбереження й виживання – своє і своєї підвалини – української мови, вона проходила через утиски й труднощі, невідомі літературам, які не зазнавали національного гніту.

До міфічного антирадянського націоналістичного підпілля, нібито керованого напівживим академіком Кримським, були "підверстані" нещодавно заарештовані в Києві дочки класика української літератури Михайла Старицького – сімдесяти трирічна Людмила Михайлівна Старицька-Черняхівська шістдесяти семирічна Оксана Михайлівна Стешенко.

На допитах усі заарештовані категорично заперечували існування якогось антирадянського підпілля і свою приналежність до нього. Та їхні голоси чули тільки холодні тюремні мури, підручні ж Берії робили своє діло. Їм потрібен був гучний судовий процес над українськими буржуазними націоналістами – гітлерівськими посіпаками й запродавцями. Водночас такий процес, який би виправдовував їхнє сите жирування в глибокому тилу, за спинами тих, що ходили в штикові атаки, кидалися з в'язанками гранат під гусениці німецьких танків, закривали своїми грудьми амбразури дзотів.

За своїм психічним станом Сталін не міг збагнути, якої самостійності жадає місцева людність на порозі соціалістичного раю, чому вона чинить такий відчайдушний опір впроваджуваній більшовиками політиці воєнного комунізму. І від усвідомлення власного безсилля зрозуміти і змінити становище горде серце наркомнаца скипало ярим гнівом, переповнювалося презирством і зненавистю до всього українського.

До того ж місцеві намісники в особі всіляких квірінгів, раковських, п'ятакових самі корчили з себе видатних пролетарських вождів і гадки не мали визнавати верховенство влади на Україні повноважного представника Центру Джугашвілі-Сталіна. Складалося навіть враження, що вони сприймали його як тимчасового нальотчика і з нетерпінням

чекали якнайшвидшого щезнення. За таких умов праця на Україні не лише не приносила Сталіну морального вдоволення, але з кожним днем ставала все обтяжливішою і нестерпнішою. Тому, коли випала нагода перейти на роботу в Секретаріат ЦК ВКП(б), він без вагань і без жалю полишив Україну, де не здобув ні кар'єри, ні слави.

Полишив, але забути не забув. Тим паче, що вона частенько нагадувала про себе. Навіть ставши Генеральним секретарем ЦК ВКП(б), Йосиф Віссаріонович не відчував належної шаноби до себе з боку учорашніх українських соратників. Навпаки, вони залюбки ставили йому підніжки, де тільки могли.

З юнацьких літ призвичаєний до кривавих насильств, морально розбещений безкарністю за найтяжчі злочини в роки "воєнного комунізму", самодержавний більшовицький диктатор зі своїми посіпаками в Політбюро поставив перед партією позбавлене здорового глузду завдання: не просто колективізував десятки мільйонів селян, а колективізувати за один рік. Чим закінчилася чергова сталінська авантюра, нині відома всьому світові. Ліквідація куркульства як класу, повальний грабіж селянства, розстріли без суду й слідства, ув'язнення закладників, насильна депортація мільйонів хліборобів у концтабори й віддалені райони вічної мерзлоти... морем крові заплатило селянське суспільство за злочинний експеримент побудови сталінського соціалізму!

Для українського народу кампанія "Дайош шалені темпи колективізації!" мала неймовірно трагічні наслідки. Навіть за часів татаро-монгольського нашествия наша земля не зазнала стільки страхіть, як за роки сталінської опричнини.

Не менш важливо було встановити: коли саме почався сталінський терор проти українського письменства? Більшість літературознавців називають 1929 рік — рік початку підготовки фальсифікованого судового процесу в справі так званої Спілки Визволення України.

Сталін лякав Політбюро ЦК КП(б)У тим, що українізація дуже швидко може привести до відчуження української культури від "Москви", а найжахливіше — почнеться "боротьба проти російської культури і її найвищого досягнення — ленінізму".

26 квітня 1926 року, коли Генсек фактично власними руками відлив кулю, яка згодом обірвала життя Миколі Хвильовому, є всі підстави вважати днем початку великого терору на Україні. Що ж стосується морального терору проти українства, то він ніколи не припинявся на нашій землі.

Головним об'єктом цих наскоків був комісар освіти М.Скрипник. не бажаючи зректися політики українізації, 7 липня 1933 р. він накладає на себе руки. Так само кількома місяцями до цього вчинив М.Хвильовий. Інший ідеолог українського націонал комунізму Шумський помер на засланнях. По мірі того як набирало обертів правління терору Постишева, страчувалися чи висилалися в табори тисячі представників нової радянської інтелігенції, що з'явилася у 20-ті роки. За деякими підрахунками, з 240 українських письменників тоді зникло 200. Із 85 вчених мовознавців ліквідували 62. Щоб урятуватися, деякі письменники, такі як П.Тичина та М.Бажан, стали писати під

диктовку Москви.

Одним із прикладів є Євген Павлович Плужник (1898-1936рр. народження) який народився 26 грудня в Слободі-Контемирівка Ворошзької губернії. Його батько був дрібним купцем родом з Полтавщини, а мати – з Воронежчини. У сім'ї було 8 синів і дочок.

Спадкові сухоти періодично забирали когось із дітей. Мати була зайнята, тож Євген жив під опікою сестри Ганни. Згодом він вступив до гімназії у Воронежі. Згодом продовжив навчання у Ростовській гімназії. У 1919р. закінчує гімназію в Боброві і переїжджає з батьками на Україну в село Велика Богачка і вчителює у початковій школі. Влітку 1919р. Євген Плужник вирішує спробувати свої сили, як актор у мандрівній трупі, а вже влітку 1920р. від'їхав до міста Києва до старшої сестри Ганни, яка працювала лікарем-фтизіатром в медінституті, а її чоловік викладач у ветеринарно-зоотехнічному інституті. Він загітував вступити Євгена до цього інституту. Але через рік Євген зрозумів, що це не його покликання. Він вирішує піти на професійну сцену. Він відвідував лекції у муздрамі, але стався химерний випадок, який назавжди обірвав театральну кар'єру Євгена Плужника.

Є.Плужник не зробив акторської кар'єри, взагалі не став актором, проте захоплення театром не минуло безслідно. Він написав три прозові п'єси. Дві з них ("Професор Сухораб" та "У дворі на передмісті") опубліковано 1929року в журналі "Життя й революція". В них живе аромат тієї епохи, вони й тепер можуть задовольнити і наше прагнення до пізнання, і наші естетичні потреби. Плужник надзвичайно любив лише одну п'єсу: "Лихо з розуму" Грибоедова. Створити українське "Лихо з розуму" п'єсу, що поєднала б у собі все найкраще з драматургії і поезії – ось таку мету поставив перед собою митець.

Ще під час відвідування лекцій він знайомиться зі своєю майбутньою дружиною, яка навчалася на історико-філологічному факультеті ІНО (Інститут народної освіти). Вони закохуються одне в одного і 12 жовтня 1922р. одружуються. 1923 року під псевдонімом Кантемирянин з'являються публікації Плужника. У жовтні 1924 року відбувається перший публічний виступ поета в приміщенні Всенародної бібліотеки Української Академії наук. Відтоді він став членом літературного угруповання "Ланки". Пізніше, 1926 року воно було перейменовано на "Майстерню революційного слова" ("Марс"), яке проіснувало всього три роки й само ліквідувалось 1929 року.

У другій половині 20-х років він написав багато віршів, які потім увійшли до його збірок. Та, раптом, у липні 1926 року, коли дружина була на відпочинку, стан здоров'я письменника різко погіршується: горлом пішла кров. Коли лікарі через місяць дозволили нарешті відвезти хворого до передмістя, у Ворзелі зняли кімнату.

Там і перебував поет до глибокої осені, потім лікувався у тубінституті, а навесні поїхав до Карасану. Відтоді і назавше його життя підлягло суворому режиму.

На початку 30-х років, незважаючи на важку хворобу, літературна діяльність Плужника значно активізується, розширюються її горизонти: перекладає українською мовою.

Восени 1932 року поет повертаючись з Кавказу, заїздить до Харкова, де у вузькому колі друзів читає свою п'єсу "Шкідники".

Наділений даром передчуття, вразливою душею, Є.Плужник не міг не передбачити трагічних наслідків суспільних деформацій свого часу. Поет писав у своїх роботах про правду за що і був репресований. І 2 лютого 1936 року помер на Соловках.

Його звинуватили, що він був членом контрреволюційної організації. Розуміючи неповоротність далі, на допитах не творив опору. Вирок - 10 років ув'язнення на Соловках, на далекій холодній Півночі. Похований у Братській могилі на Далеких Соловках.

Ще одним прикладом є Микола Костянтинівич Зеров, який народився 26 квітня 1890 року на Полтавщині, в родині шкільного вчителя. Середню освіту здобув у Першій київській гімназії. Гімназія, в якій панував дух офіційної ідеології, нікого, ясна річ, не готувала до свідомої праці задля інтересів українського народу, але правда і те, що з її стін вийшло немало людей, чиї імена більшими чи меншими літерами вписані в історію України - діячів демократичного руху, науки й культури.

Він вийшов з гімназії 1908 року без чітких політичних переконань, але з психологічною готовністю до засвоєння демократичних ідей. Восени того ж року він вступив до університету св. Володимира в Києві, де в неспокійному середовищі політично активного студентства сформувався його світогляд.

Учився легко - знову, як і в гімназії, творилися легенди про його феноменальну пам'ять. На історико-філологічному факультеті (а Зеров обрав класичний відділ, де вивчав античну філологію) викладачами були знані й шановні вчені. Але й були такі викладачі, які за умов пореволюційної реакції особливо заподадливо демонстрували свій монархізм і густопсовий, круто замішаний на чорносотенстві шовінізм, що розтлівало студентів дрібнодухих, схильних до угодовства, і водночас збурювало спротив свідомого і морально здорового студентства. Зеров охоче демонстрував свою огиду до найреакційніших викладачів, пропускаючи їхні лекції, а згодом організував предивне земляцтво - " крелевецьке ", на зборах якого, як і на засіданнях грузинського чи вірменського, мовилося про гострі національні та соціальні проблеми.

Прагнучи прислужитися "включенню" національної культури в діалог культур європейських, Зеров наполегливо працював на перекладацькій ниві, явивши немало прикладів конгеніального відтворення поетичних шедеврів.

Звичайно ж, не всі переклади Зерова неперевершені, але й ті, що вважаються слабкішими мали для свого часу велике значення. Приклад - переклад драми Юліуша Словацького "Мазепа" (1926). Переклад Зерова згодом ліг в основу кількох цікавих спектаклів.

Після закінчення університетських студій він став учителем - упродовж трьох років викладав латинську мову та історію в гімназії містечка Златополь. У 1922 році Зеров повертається до Києва з Баришівки - стародавнє місто потроху відроджувалося, оживало після голодних літ. Не було столицею - нею нарекли молодий Харків.

Поету боліло те, що новітні "гермокопіди" нищили історичні пам'ятки Міста, що

його красу нівечив "несмак архітекторів - нездар і всюди залишив пожар" - усе те боліло поетові, але всьому наперекір він вірив у його щасливу будучину.

До революційного Києва Микола Зеров, як відомо, приїхав восени 1917 року. Спочатку викладав латину та історію в Другій українській гімназії, редагував бібліографічний журнал "Книгар", а згодом зосередився на читанні курсу української літератури в Київському інституті народної освіти. На читанні та розробці, адже до революції в російському університеті св. Володимира і взагалі в жодному навчальному закладі імперії такої літератури не знали, а про Шевченка якщо й згадували, то тільки крізь зуби і, як правило, зараховуючи його до літератури російської. Тож належало підготувати систематичні виклади. Всю історію українського письменництва було поділено на чотири періоди: лекції про літературу з найдавніших часів до кінця XVIII століття читав Сергій Маслов (згодом Навроцький), про нову (з кінця XVIII ст. і до кінця XIX ст.) - Микола Зеров, про короткий період модерних течій (з кінця XIX ст. і до Жовтневої революції) - Павло Филипович, а Борис Якубовський, знавець поетики, оглядав те, що тільки-но народжувалося, покликання до життя волею народу, — українську літературу пореволюційної доби.

Крім наукової роботи і читання курсу лекцій, усі професори (за винятком Б.Якубовського, який був зайнятий секретарюванням) багато часу віддавали розмаїтим студентським гурткам і семінарам "підвищеного типу". Там поглиблено вивчалася творчість письменників-демократів, вироблялися навички самостійної роботи в галузі літературознавства та бібліографії, ентузіасти прилучалися до складання біографічних словників - готувалися кадри української радянської інтелігенції. На жаль, не всі учні Миколи Зерова виявилися вдячними і добропам'ятними, але в тім не його провина - він робив усе, щоб підтримати найздібніших і виховати їх свідомими свого обов'язку перед народом.

Багато зробив Зеров і для підготовки перекладацьких кадрів. У статті - спогаді "Чим я завдячую Зерову", написаній 1971 року і опублікованій 18 червня 1987-го в "Літературній Україні", Борис Тен розповів про свою працю під керівництвом і за допомогою Миколи Костьовича над перекладами французьких і німецьких поетів, про його цінні поради і тактовне редакторське втручання, коли переклад наближався до оригіналу й водночас зберігалися риси індивідуального почерку перекладача.

Восени 1934 року Зеров залишився без роботи. Захворів і помер його єдиний син. А цькування тривали, наклепи звучали як пункти вироку. Відхрещувалися колеги, зрікалися й учні, городячи казна-що на свого ще недавно "улюбленого" професора. І ось - звільнення.

У 60-ті роки вдалося видати "Вибране" поета - з ґрунтовною передмовою М.Рильського, але й після того мало що змінилося.

То яким же, він був у житті, у побуті? Відомо, зокрема, як умів і любив незлостиво піддражнювати навіть найближчих друзів, як зірко помічав у довір'ї комічне, смішне або ж те, що заслуговувало висміювання. Мав природний хист до перевтілювання, міг так прочитати вірш давно забутого поета, що відтоді жоден з очевидців уже не годен

був сприймати цієї поетичної спадщини серйозно, в іншому тоні, з іншими голосовими інтонаціями. У його виконанні легко впізнавали навіть тих, з ким він ніколи не бачився. Можна, певно, припустити, що в ньому вмер актор – як умерли в багатьох інших літераторах художники чи музиканти.

Схильність Зерова до гумору допомагала йому відносно спокійно сприймати ті брутальні звинувачення, які десь від середини 20-х років стали заледве не нормою літературної полеміки з неокласиками. Втім, цей гумор не завжди був лише захисною реакцією вразливих інтелігентів: він часто перетворювався на дошкульну сатиру і тоді ставав зброєю для найкращого захисту – нападу.

Писав Зеров і пародії (на М.Вороного, до якого відчував взаємну нелюбов, на Чупринку, Філянського та інших сучасників), писав жартівливі, самоіронічні і водночас смутні сонети – послання до друзів (зокрема до П.Филиповича) й такі портретні шаржі, як, наприклад "Самійленко".

Літературна творчість М.Зерова постійно супроводжувалася злісними нападками вульгарно-соціологічної критики, а з кінця 20-х років почалося справжнє політичне цькування письменника. 1930р. його допитували на суді як свідка у так званому "процесі СВУ". А в ніч із 27-го на 28 квітня 1935 р. він був заарештований під Москвою на станції Пушкіно. 20 травня його відправлено до Києва для слідства. Звинувачення: керівництво контрреволюційної терористичної націоналістичної організації.

Після нових "тасувань" "групу Зерова" остаточно було визначено в складі 6 осіб: Микола Зеров, Павло Филипович, Ананій Лебідь, Марко Вороний, Леонід Митькевич, Борис Пилипенко.

Військовий трибунал Київського військового округу на закритому судовому засіданні 1-4 лютого 1936р. без участі звинувачення й захисту розглянув судову справу №0019-1936. М.Зерову інкримінувалося керівництво українською контрреволюційною націоналістичною організацією і, згідно з тодішніми статтями Кримінального кодексу УРСР, трибунал визначив йому міру покарання: десять років позбавлення волі у виправно-трудових таборах з конфіскацією приналежного йому майна.

На початку червня 1936р. етап із засудженими у справі цієї "банди" прибув на Соловки. У короткі хвилини вільного часу Зеров повністю віддався улюбленій справі – перекладу. За багатьма свідченнями, він завершив багаторічну роботу над українською версією "Енеїди" Вергілія.

Без будь-яких додаткових підстав і пояснень "справа Зерова та ін." Була нагально переглянута "особливою трійкою" УНКВС по Ленінградській області 9 жовтня 1937 року. Як наслідок – Зерову, Филиповичу, Вороному і Пилипенку було винесено вищу міру покарання – розстріл. Усі вони полягли 3 листопада 1937 року.

Рішенням Військової колегії Верховного Суду СРСР від 31 березня 1958 р. вирок військового трибуналу КВО від 1-4 лютого 1936р. і постанова "особливої трійки" УНКВС по Ленінградській області від 9 жовтня 1937р. скасовані, справа припинена "за відсутністю складу злочину".

Микола Зеров реабілітований помертнo.